

A FESTA DA PATRONA DE TABELIRÓN

1

5 ¡Inda parés que foi onte!
 ¡Inda percebo a fragancia
 das rosas da miña infancia;
 oigo o marmullo da fonte
 que está preto do meu lar,
 i o calore astra min chega
 da casiña que fumega
 acochada antre o pinar!
10 ¡Xa todo, todo pasou!
 ¡Legrías, doutras idades,
 ilusións das mocedades
 que a triste vellez marchou!
 ¡Non tornarés mentras viva!
 Frores que nas augas can
15 e que río a baixo van,
 nunca volven río arriba!
 ¡Lugares onde nacín,
 niños de idas esperanzas,
 o tempo, cantas mudanzas
20 puxo en vosoutros i en min!
 Berce, que ó son arrolache
 de alalás adormecentes,
 os meus sonos inocentes
 ¿onde o teu fin atopache?
25 ¡Cicais, xa na senentude,
 as táboas que te formaron
 mans despiedadas serraron
 prá tapa dun ataúde!
 ¡Semellanza antre os dous hai,
30 pois co curazón desfeito,
 tamén coma ti, o meu peito
 tapando outro morto vai!

2

35 Das mamorias que removo
 da infancia, viva en min resta
 máis que todas, a da festa
 da Patrona do meu pobo.
 ¡Ai, n'é estraño que me lembre
 na miña vida azorosa,
 con amor santo da Nosa
40 Señoriña de Setembre!
 Sin apartarse de min,
 súa imaxe comigo vai,

45 ;que no colo dunha nai
 a querela deprendín!
 ;O conxuro agarimoso
 da musa dun desterrado,
 resurde o idilio enterrado
 doutro tempo venturoso!
50 Na víspera da función
 iba cando era rapás,
 a ripicar as campás
 da eigrexia de Tabeirón.
 Do seu adro ó redondel
 lindas bandeiras poñían,
55 e seis ducias alcendrían
 de faroles de papel.
 Xuntábase logo a xente
 e a rubir escomenzaban
60 os foguetes, que cruzaban
 os aires, supetamente;
 i as súas luces marelas,
 tras dun estalido louco,
 caían pouquiño a pouco
 como una chuvia de estrelas;
65 ou, en rápedos cambeantes
 feguraban culebrinas,
 enredosas serpentinas
 e coroas de brillantes.
 Dimpois, posto nun rodicio,
70 escomenzaba a dar xogo
 un monifate de fogo
 beilando con arteficio;
 i a función daba romate
 cun grobo de rabo ardente,
75 que rubía lentamente
 ó estoupar o monifate;
 ;namentras que ó lonxe, harmónicos,
 polos escuros turreiros,
 resoaban os pandeiros
80 i os alalás melancónicos!

3

 Cheo de afán i emoción,
 case con noite, me erguía
 tódolos anos, o día
 da festa de Tabeirón.
85 Logo, aló na carballeira,
 sintíase unha alborada
 doce, alegre, froleada,
 beiladora e churrusqueira.
 Era o gaitero Xan Trigo

90 que a nosa cas ledo viña,
onde por costume tiña
tomar a parva, de antigo.
N'había en todo o concello
ni en des légoas arredor,
95 outro gaiteiro millor
que aquel gaiteriño vello.
¡Diolo teña en santa pas!
Inda o vexo, cal daquela,
póndome a man na meixela
100 e dicindo "¡Ola rapás!"
Dimpois, falando por sete,
rubía, sin a rimposta,
ó estrado onde a mesa posta
tiña, con viño e molete.
105 "Moi bos días nos dea Dios"
berraba o vello; e axiña
contestaba na cocia,
miña nai: "Santos e bos".
Co bombo e tamborileiro
110 postos cada un do seu lado,
sentábase no sobrado
a beber viño, o gaiteiro;
e trago a trago, contaba
cando ca gaita, na guerra
115 de África, ós mozos da Terra
a morriña lles tornaba;
i antre risas e queixidos
¡iba resurdindo hestorias,
de tódolas mortas grorias
120 e de tódolos tempos idos!
Ó fin, farto de beber,
limpaba os beizos co pano,
dicindo: "De hoxe nun ano
con salú, si Diolo quer".
125 E logo, botaba a andar
diante do tambor i o bombo,
sonrente, ca gaita ó lombo,
regocixando o lugar.
Dimpois, os nosos festeiros
130 pouco a pouco iban chegando:
Outeda e Don Venerando
eran decote os pirmeiros.
Atrás viña o meu padriño,
o ceruxano de Bora,
135 o Ferreiro e maila nora,
a comadre do Muíño
i o crego D. Xepe Guerra,
que era o que tiña o sermón.
¡Xa todos, sin esceución,

140 están debaixo da terra!
En rebuldeira manada,
ás once prousimamente,
saía da cas a xente
145 pra oír a misa cantada,
que, con bullangueiro son,
ripinicando a compás,
anunciaban as campás
da eigrexia de Tabeirón.
150 ¡Con que fervorosa idea
no tempro de Dios entraba,
i á Virxe me encomendaba
naquela misa de aldea!
¡Nosa Señora querida!
¡Inda parés que a estou vendo:
155 O altare resprandecendo,
a cera toda alcendrida,
o chan cuberto de frores,
o incenso no aire flotando,
o sol as naves pintando
160 por antre os vidros de cores;
os cregos cantando a misa,
a multitud de xinollos;
i a virxe, con doces ollos
e agarimosa sonrisa,
165 vertendo nos curazós
bálsamos de pas e calma,
e infundindo en cada ialma
a fe i a esperansa en Dios!
Logo ó púlpeto rubía
170 Don Xepe Guerra; un velliño
que da Virxe con cariño
toda a hestoria nos dicía;
¡e cando da nai contaba
a congoxa e pesadumbre
175 do Calvario na aspra cumbre,
tembrándolle a vos, choraba!
¡A súa vos i o seu pranto
surden na miña mamoria!
¡Que Diolo teña na gromia;
180 aquel creguiño, era un Santo!
Xa dita a misa maor,
fóra a procesión saía,
i o adro todo recorría
dando unha volta arredor.
185 Iban diante, San Cristovo
co pino verde na man,
e San Roque, co seu can
todo pintado de novo;
logo, o mártir San Lourenzo;

190 o noso Apóstol bendito,
o glorioso San Benito
i o fundador San Vincenzo;
e cerrando a porcesión,
195 antre incenso e respradores,
toda cuberta de frores,
a imaxe da Conceución,
siguindo o gaitero atrás
i os cregos cos seus roquetes,
200 antre o estoupo dos foguetes
e o ripique das campás.
Xa a porcesión recollida,
viñan prá cas os festeiros
cos estómagos baldeiros,
205 i escomenzaba a comida.
O pirmeiro prato, decote
era o caldo de repolo
que se tomaba cun bolo
cocido drento do pote.
210 Dimpois, viñan os cachelos,
o crabito, a carne asada,
os polos en empanada,
o raxo, o lacón con grelos,
a morcilla de piñós,
215 os moñoelos en aceite,
as chulas con viño ou leite
i as ricas papas de arrós:
Todo moi ben remollado
con bo viño do Ribeiro,
220 sin faltar ó derradeiro
nosa copa do Tostado.
Cun vulto en cada mofrete,
de prato a prato, a modiño
erguíase o meu padriño
225 para estalar un foguete;
i ó dar romate o xantar,
botaba unha drinamita.
¡Santa Bárbara bendita
que maneira de estoupar!
Logo de xantar sin présa,
230 a conto vén, conto vai,
os festeiros i o meu pai,
botaban a sobremesa;
e cando baixaba o sol,
todos xuntos en manada,
235 íbamos á foliada,
pisando o céspede mol
do turreiro de Buxarde,
onde os mozos tabeiranos
beilaban tódolos anos

240 a muiñeira pola tarde.
¡Nunca o coadro esquencerei
cargado de lus e cores,
que da vida nos albores
tantas veces contemprei!
245 As rapazas cos mantelos,
os ricos dengues bordados,
longos pendentes dourados
i á curra os panos marelos;
os mozos, curto o calzón,
250 negras polainas de lan
i as casta etas na man,
beilando da gaita ó son;
de lado a parda monteira,
riba dun banco, o gaitero
255 co bombo e tamborileiro,
ripinicando a muiñeira;
i ó fondo, verdes pinales,
veigas, grupos de casiñas,
terras cubertas de viñas,
260 sembizosos carballales,
frescos prados, craras fontes,
mil paxariños cantando,
¡i o sol que esmaia, bicando
as crestas dos altos montes!
265 Ó cerrar a noite, atrás
uns doutros, todos marchaban,
e nos aires resoaban
os atruxos e alalás.
¡Xa todo, todo pasou!
270 ¡Adiós, vida, lus, frescura,
daquel coadro de ventura,
que a man do tempo borrou!

4

Da miña terra partín
na ida felís da inocencia,
275 e dimpois de longa ausencia,
xa feito un vello, volvín.
Deso o meu cabelo debe
ser elocoente testigo:
¡Marchou, roxo como o trigo;
280 volveu, branco como a neve!
Ó contemplar o meu pobo,
sintinme desconsolado;
¡xa todo estaba cambeado!
¡Aquel, era un mundo novo!
285 ¡Envoltos antre o misterio
i en polvo xa convertidos,

tódolos seres queridos
pobraban o cemeterio,
que cicais nos seus rincós
290 tamén enterradas tiña,
as costumes da terra
e as antigas tradicións!
Á cas, o día cheguei
da patrona pola tarde,
295 i ó turreiro de Buxarde
meus pasos encamiñei.
¡Que distinto todo o vin!
¡Aquel pobo, n'era o meu!
¡Nin naide me coñeceu,
300 ni eu a naide coñecín!
¡Xa non estaba o gaitero!
Unha murga estropeada,
con vos irta e destemprada,
case afundía o turreiro;
305 i os mozos de Tabeirón,
vistidos coma se estila
antros ga apás da vila,
esquencendo a tradición;
da múseca ó descompás
310 beilaban o agarradiño,
facendo moi amodiño,
redícolos además.
¡Cando aquel baile mirei
i aquela múseca oín,
315 frío no corpo sintín,
e, non sei por que... chorei!
¡Chorei, e cicais sería
ó ver con profunda pena,
que a miña patria pequena,
320 esfumábase e morría!
Triste de alí me alexei,
e cheo de suidades,
pensando noutras idades,
no camiño me sentei.
325 Da aldraxosa murga, viña
astra min o acento rouco,
e as tenebras pouco a pouco
iban cobrindo a campiña.
De súpeto, aló, distante,
330 surdindo na escuridá
sintiuse un forte alalá
sano, rebusto, vibrante.
Descobríñme con fervor,
e radiante e xubiloso,
335 saudei o canto grandioso
do incónito trovador;

que a vos daquel peito rexo,
fina, cal clarín da guerra,
era a vos da patria terra
que dicía "¡Inda palpexo!"
Erguinme sin máis tardar,
un forte atruxo botei,
"¡Viva Galicia!" berrei,
e logo, botando a andar,
traspasado o curazón
cas novidades que alí vin,
pra sempre me despedín
da festa do Tabeirón.